

**REPUBLICA MOLDOVA
JUDECĂTORIA CHIȘINĂU
(sediul Centru)**

**REPUBLIC OF MOLDOVA
THE COURT OF CHISINAU
(office Centre)**

mun. Chișinău, bul. Ștefan cel Mare și Sfânt, 162
Republica Moldova
MD-2004, tel. (+373 22) 27 10 15,
tel./fax (+373 22) 27 27 40, e-mail: jcc@justice.md

Chisinau city, Ștefan cel Mare și Sfânt, 162 avenue
Republic of Moldova
MD-2004, tel. (+373 22) 27 10 15,
tel./fax (+373 22) 27 27 40, e-mail: jcc@justice.md

**Dlui Mihai POALELUNGI
Președintele Curții Constituționale**

Judecătoria Chișinău, sediul Centru, Vă expediază sesizarea privind excepția de neconstituționalitate înaintată de avocatul Vasile Nicoară în cauza penală nr. 1-1038/17 de învinuire a inculpatului Cosovan Serghei Victor de comiterea infracțiunii prevăzute de art. 190 alin. (5) Cod penal.

Anexă: Încheiere nr. 1-1038/17 pe 6 file

Sesizarea privind excepția de neconstituționalitate pe 8 file

Copia rechizitoriului pe 40 file

Copia listei probelor acuzării pe 4 file

Copia cererii privind excluderea probelor pe 4 file

Copia cererii privind nulitatea actelor de procedură pe 12 file

Cu respect,

**Judecătorul
Judecătoriei Chișinău, sediul Centru
Sergiu STRATAN**

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ A REPUBLICII MOLDOVA	
INTRARE NR.	569
17	08 20 18

ÎNCHIEIERE

14 mai 2018

mun. Chișinău

Judecătoria Chișinău, sediul Centru

Instanța compusă din:

Președintele ședinței, judecător – Sergiu Stratan

grefier – Alisa Manciul

cu participarea:

procurorului – Victor Plugaru

avocatului – Vasile Nicoară

examinând în ședință publică, cauza penală privind învinuirea inculpatului

Cosovan Serghei Victor, născut la 30 iunie 1971, cetățean al Republicii Moldova, domiciliat în mun. Chișinău, șos. Hâncești 60/1, apart. 25, studii superioare, supus militar, căsătorit, 3 copii minori la întreținere, anterior judecat,

învinuit de comiterea infracțiunii prevăzute de art. 190 alin. (5) Cod penal,

c o n s t a t ă :

Pe data de 19 aprilie 2018 judecătorului Sergiu Stratan i-a fost repartizată cauza penală de învinuire a inculpatului Cosovan Serghei Victor de comiterea infracțiunii prevăzute de art. 190 alin. (5) Cod penal.

Astfel, potrivit rechizitoriului, Cosovan Serghei Victor este învinuit că a comis escrocheria, adică dobândirea ilicită a bunurilor altor persoane prin înșelăciune și abuz de încredere, cu folosirea situației de serviciu, în proporții deosebit de mari, în următoarele circumstanțe:

Cosovan Serghei Victor, acționând în calitate de administrator al ÎI „Cosovan - Dalesgrup” cu cod fiscal nr. 1008600024779 și SRL „M.K.Dalesgrup” cu cod fiscal nr. 1011600025284, gestionând în calitate de administrator al întreprinderilor indicate activitatea pieței „Curcubeu”, amplasată pe str. Columna 55, mun. Chișinău, urmărind scopul dobândirii ilicite a bunurilor altei persoane prin înșelăciune și abuz de încredere, în perioada de timp mai 2011 - septembrie 2012, sub pretextul organizării și desfășurării activității de comercializare a mărfurilor nealimentare în piață, a condiționat cumpărarea gheretelor amplasate pe teritoriul pieței indicate, afirmând eronat că acestea îi aparțin, de către comercianți, persoane fizice, care intenționau să-și desfășoare activitatea de întreprinzător în piața indicată.

În acest scop, Cosovan Serghei în calitate de administrator al ÎI „Cosovan - Dalesgrup” și SRL „M.K.Dalesgrup”, a încheiat cu aceștia, contracte de vânzare - cumpărare a gheretelor în cauză, solicitând și primind sub acest pretext, mijloace bănești, personal sau prin intermediul unor persoane terțe, care fie erau angajați ai întreprinderilor pe care le gestiona Cosovan Serghei, sau acționau la indicația acestuia, după cum urmează:

În luna mai 2011 a încheiat contract de vânzare - cumpărare a patru gherete cu Gordanciuc Parascovia Ion, născută la 17.04.1960, de la care a încasat și însușit suma de 12000 euro (care conform cursului mediu al BNM din acea perioadă constituie echivalentul a 200197,2 lei);

În luna iunie 2011 a încheiat contract de vânzare - cumpărare a unei gherete cu Munteanu Felicia Vitalie, născută la 20.02.1993, de la care a încasat și însușit suma de 2800 euro (care conform cursului mediu al BNM din acea perioadă constituie echivalentul a 46637,92 lei);

În luna iunie - iulie 2011 a încheiat contract de vânzare - cumpărare a două gherete cu Cononenco Mariana Ion, născută la 27.05.1977, de la care a încasat și însușit suma de 6000 euro (care conform cursului mediu al BNM din acea perioadă constituie echivalentul a 99407,4 lei);

În luna august 2011 a încheiat contract de vânzare - cumpărare a unei gherete cu Onica Antonina Ivan, născută la 20.11.1958, de la care a încasat și însușit suma de 2500 euro (care conform cursului mediu al BNM din acea perioadă constituie echivalentul a 40769 lei);

În luna august 2011 a încheiat contract de vânzare - cumpărare a două gherete cu Neculai Angela Nicolae, născută la 08.12.1973, de la care a încasat și însușit suma de 5000 euro (care conform cursului mediu al BNM din acea perioadă constituie echivalentul a 81538 lei);

În luna august 2011 a încheiat contract de vânzare - cumpărare a trei gherete cu Guțu Raisu Vlihail, născută la 19.02.1968, de la care a încasat și însușit suma de 7500 euro (care conform cursului mediu al BNM din acea perioadă constituie echivalentul a 122250 lei);

În luna august - septembrie 2011 a încheiat contract de vânzare - cumpărare a unei gherete cu Perepeliuc Svetlana Victor, născută la 19.12.1971, de la care a încasat și însușit suma de 2500 euro (care conform cursului mediu al BNM din acea perioadă constituie echivalentul a 40412,5 lei);

În luna august - septembrie 2011 a încheiat contract de vânzare - cumpărare a unei gherete cu Vîlcu Elena Constantin, născută la 31.12.1953, de la care a încasat și însușit suma de 2500 euro (care conform cursului mediu al BNM din acea perioadă constituie echivalentul a 40750 lei);

În luna septembrie 2011 a încheiat contract de vânzare - cumpărare a unei gherete cu Rjevschi Ala Valeriu, născută la 03.06.1974, de la care a încasat și însușit suma de 5000 euro (care conform cursului mediu al BNM din acea perioadă constituie echivalentul a 81538 lei);

În luna septembrie 2011 a încheiat contract de vânzare - cumpărare a unei gherete cu Popova Anjela Ion născută la 19.06.1968, de la care a încasat și însușit suma de 3200 euro (care conform cursului mediu al BNM din acea perioadă constituie echivalentul a 50926,72 lei);

În luna septembrie 2011 a încheiat contract de vânzare - cumpărare a unei gherete cu Tataru Djulieta Vasile, născută la 12.10.1974, de la care a încasat și însușit suma de

3000 euro (care conform cursului mediu al BNM din acea perioadă constituie echivalentul a 48520,5 lei);

În luna septembrie 2011 a încheiat contract de vânzare - cumpărare a două gherete cu Dugari Tatiana Mihail, născută la 30.05.1974, de la care a încasat și însușit suma de 6300 euro (care conform cursului mediu al BNM din acea perioadă constituie echivalentul a 100910,88 lei);

În luna septembrie 2011 a încheiat contract de vânzare - cumpărare a unei gherete cu Voicu Irina Vasile, născută la 15.10.1981, de la care a încasat și însușit suma de 2500 euro (care conform cursului mediu al BNM din acea perioadă constituie echivalentul a 40044 lei);

În luna septembrie 2011 a încheiat contract de vânzare - cumpărare a unei gherete cu Marcov Maria Dmitrii, născută la 11.01.1984, de la care a încasat și însușit suma de 3500 euro (care conform cursului mediu al BNM din acea perioadă constituie echivalentul a 56061,6 lei);

În luna septembrie 2011 a încheiat contract de vânzare - cumpărare a unei gherete cu Chirca Nicolai Eugen, născut la 24.07.1988, de la care a încasat și însușit suma de 2500 euro (care conform cursului mediu al BNM din acea perioadă constituie echivalentul a 40044 lei);

În luna septembrie 2011 a încheiat contract de vânzare - cumpărare a unei gherete cu Gheorghița Serghei Piotr născut la 06.12.1966, de la care a încasat și însușit suma de 2800 euro (care conform cursului mediu al BNM din acea perioadă constituie echivalentul a 44828 lei);

În luna decembrie 2011 a încheiat contract de vânzare - cumpărare a unei gherete cu Gheorghiță Serghei Piotr, născut la 06.12.1966, de la care a încasat și însușit suma de 2200 euro (care conform cursului mediu al BNM din acea perioadă constituie echivalentul a 34210 lei);

Ca rezultat, Cosovan Serghei a încasat și însușit de la Gheorghiță Serghei, mijloace financiare în sumă totală de 5000 euro (care conform cursului mediu al BNM din acea perioadă constituie echivalentul a 79038 lei);

La 29 septembrie 2011 a încheiat contract de vânzare - cumpărare a două gherete cu Brad Natalia Tudor, născută la 15.06.1981, de la care a încasat și însușit suma de 5600 euro (care conform cursului mediu al BNM din acea perioadă constituie echivalentul a 91322 lei);

În luna decembrie 2011 a încheiat contract de vânzare - cumpărare a unei gherete cu Roșca Rodica Efim, născută la 27.07.1985, de la care a încasat și însușit suma de 3000 euro (care conform cursului mediu al BNM din acea perioadă constituie echivalentul a 46656,6 lei);

În luna septembrie 2012 a încheiat contract de vânzare - cumpărare a unei gherete cu Scoropat Nicolae Valentin, născut la 23.01.1980, de la care a încasat și însușit suma de 3500 euro (care conform cursului mediu al BNM din acea perioadă constituie echivalentul a 55682,2 lei);

În luna septembrie 2012 a încheiat contract de vânzare - cumpărare a unei gherete cu Spetețchi Natalia Ion, născută la 12.04.1979, de la care a încasat și însușit suma de 2500 euro (care conform cursului mediu al BNM din acea perioadă constituie echivalentul a 39773 lei);

În luna septembrie 2012 a încheiat contract de vânzare - cumpărare a unei gherete cu Codreanu Olesea Tudor, născută la 17.07.1981, de la care a încasat și însușit suma de 2500 euro (care conform cursului mediu al BNM din acea perioadă constituie echivalentul a 39773 lei).

Ulterior, Cosovan Serghei, având scopul de a-și duce intențiile sale infracționale de dobândire ilicită a bunurilor altor persoane până la capăt, sub pretextul că contractele încheiate cu persoanele indicate *supra*, conțin careva erori, care urmează a fi corectate, a solicitat și primit de la persoanele indicate, contractele încheiate privind vânzarea - cumpărarea gheretelor, după care, continuându-și intențiile sale criminale de însușire în mod ilicit a mijloacelor financiare în proporții deosebit de mari și ascunderii faptului perfectării cu acestea a contractelor de vânzare - cumpărare a gheretelor în piața „Curcubeu”, amplasată pe str. Columna 55, mun. Chișinău, pe care o administra, nu le-a restituit beneficiarilor contractele menționate, înlocuindu-le cu contracte de locațiune a gheretelor, cauzându-le astfel părților vătămate Gordanciuc Parascovia, Munteanu Felicia, Cononenco Mariana, Onica Antonina, Neculai Angela, Guțu Raisa, Perepeliuc Svetlana, Vilcu Elena, Rjevschi Ala, Popova Anjela, Tataru Djulieta, Dugari Tatiana, Voicu Irina, Marcov Maria, Chirca Nicolai, Gheorghiță Serghei, Brad Natalia, Roșea Rodica, Scoropat Nicolae, Spetețchi Natalia și Codreanu Olesea, daune în proporții considerabile, iar în total a însușit de la aceștia prin escrocherie, mijloace financiare în proporții deosebit de mari, în sumă totală de 88900 euro, (care conform cursului mediu al BNM din acea perioadă, constituie echivalentul a 1442252,52 lei).

În cadrul ședinței de judecată, apărătorului inculpatului a depus o cerere prin care solicită ridicarea excepției de neconstituționalitate a prevederilor art. 94 alin. (1) din Codul de procedură penală, în partea ce ține de sintagma “se exclud din dosar”, în măsura în care din cuprinsul lor se înțelege neeliminarea din dosar a mijloacelor de probă obținute în mod nelegal.

În acest context, apărătorul inculpatului consideră că norma indicată *supra* contravine art. 1, 4, 7, 20, 21 din Constituția Republicii Moldova.

Procurorul, în ședința de judecată, a solicitat respingerea cererii de ridicare a excepției de neconstituționalitate.

Părțile vătămate prezente au solicitat respingerea cererii.

Analizând solicitarea formulată de către apărătorul inculpatului privind ridicarea excepției de neconstituționalitate, instanța o admite, din considerentele arătate *infra*:

Din conținutul solicitării de ridicare a excepției de neconstituționalitate, instanța reține că aceasta vizează prevederea art. 94 alin. (4) Cod de procedură penală, și anume: în procesul penal nu pot fi admise ca probe și, prin urmare, *se exclud din dosar*, nu pot fi prezentate în instanța de judecată și nu pot fi puse la baza sentinței sau a altor hotărâri judecătorești datele care au fost obținute: 1) prin aplicarea violenței, amenințărilor sau a altor mijloace de constrângere, prin violarea drepturilor și libertăților persoanei; 2) prin încălcarea dreptului la apărare al bănuیتului, învinuitului, inculpatului, părții vătămate,

martorului; 3) prin încălcarea dreptului la interpret, traducător al participanților la proces; 4) de o persoană care nu are dreptul să efectueze acțiuni procesuale în cauza penală; 5) de o persoană care evident știe că intră sub incidența de recuzare; 6) dintr-o sursă care este imposibil de a o verifica în ședința de judecată; 7) prin utilizarea metodelor ce contravin prevederilor științifice; 8) cu încălcări esențiale de către organul de urmărire penală a dispozițiilor prezentului cod; 9) fără a fi cercetate, în modul stabilit, în ședința de judecată; 10) de la o persoană care nu poate recunoaște documentul sau obiectul respectiv, nu poate confirma veridicitatea, proveniența lui sau circumstanțele primirii acestuia; 11) prin provocarea, facilitarea sau încurajarea persoanei la savârșirea infracțiunii; 12) prin promisiunea sau acordarea unui avantaj nepermis de lege.

Totodată, instanța constată că apărătorul inculpatului consideră că sintagma "se exclud din dosar" din conținutul art. 94 alin. (1) Cod de procedură penală, în măsura în care, din cuprinsul ei, se înțelege neeliminarea din dosar a mijloacelor de probă obținute în mod nelegal, contravine art. 1, 4, 7, 20, 21 din Constituția Republicii Moldova.

În acest context, Curtea Constituțională, prin Hotărârea nr. 2 din 9 februarie 2016, a relevat următoarele: "82. [j]udecătorul ordinar nu se va pronunța asupra temeiniciei sesizării sau asupra conformității cu Constituția a normelor contestate, ci se va limita exclusiv la verificarea întrunirii următoarelor condiții: (1) obiectul excepției intră în categoria actelor cuprinse la articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție; (2) excepția este ridicată de către una din părți sau reprezentantul acesteia, sau indică că este ridicată de către instanța de judecată din oficiu; (3) prevederile contestate urmează a fi aplicate la soluționarea cauzei; (4) nu există o hotărâre anterioară a Curții având ca obiect prevederile contestate. 83. Curtea reține că verificarea constituționalității normelor contestate constituie competența exclusivă a Curții Constituționale. Astfel, judecătorii ordinari nu sunt în drept să refuze părților sesizarea Curții Constituționale, decât doar în condițiile menționate la paragraful 82."

Astfel, instanța menționează că, în temeiul articolului 135 alin. (1) lit. g) din Constituție, articolului 4 alin. (1) lit. g) din Legea cu privire la Curtea Constituțională și articolului 4 alin. (1) lit. g) din Codul jurisdicției constituționale, rezolvarea excepțiilor de neconstituționalitate a actelor normative ține de competența Curții Constituționale.

Prin urmare, sub aspectul verificării întrunirii condițiilor stabilite de Curtea Constituțională prin Hotărârea nr. 2 din 9 februarie 2016, instanța menționează că norma vizată de către apărătorul inculpatului constituie obiect al controlului de constituționalitate.

De asemenea, ridicarea excepției de neconstituționalitatea a fost solicitată de către o parte în proces, iar norma vizată nu a mai făcut obiectul controlului de constituționalitate.

Din aceste considerente, ținând cont că norma solicitată a fi supusă controlului de constituționalitate urmează a fi aplicate la soluționarea cauzei dedusă judecății, având în vedere că judecătorul nu trebuie să se pronunțe asupra temeiniciei sesizării sau asupra conformității cu Constituția a normei contestate, instanța admite solicitarea apărătorului inculpatului și ridică excepția de neconstituționalitate a prevederilor art. 94 alin. (1) din Codul de procedură penală.

În conformitate cu art. 342 Cod de procedură penală, instanța de judecată,

d i s p u n e :

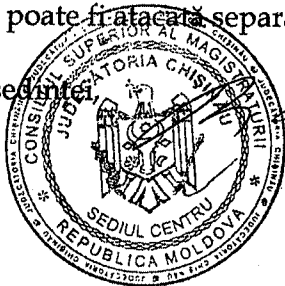
Se admite cererea apărătorului privind ridicarea excepției de neconstituționalitate.

Se ridică excepția de neconstituționalitate a prevederilor art. 94 alin. (1) din Codul de procedură penală.

Se remite Curții Constituționale prezenta Încheiere, Cererea de ridicare a excepției de neconstituționalitate, copia Rechizitoriului, copia listei probelor acuzării, copia Cererii de excludere a probelor, copia Cererii privind nulitatea actelor de procedură, pentru examinare conform competenței.

Încheierea nu poate fi atacată separat cu recurs.

Președintele ședinței
Judecător

Sergiu STRATAN

Curtea Constituțională a Republicii Moldova
mun. Chișinău, str. A. Lăpușneanu

Sesizare

privind excepția de neconstituționalitate

prezentată în conformitate cu art.135 alin.(1) lit. a) și g) din Constituția Republicii Moldova

I. Autorul sesizării

Sesizarea privind excepția de neconstituționalitate este înaintată de avocatul **Nicoară Vasile** în cadrul cauzei penale privind învinuirea cet. C.S. de comiterea infracțiunii prevăzute de art. 190 alin. (5) CP.

II. Obiectul sesizării

Prezenta sesizare are drept obiect exercitarea controlului constituționalității dispozițiilor art. 94 alin. (1) din Codul de procedură penală în partea ce ține de sintagma „*se exclud din dosar*” în măsura în care din cuprinsul lor se înțelege neeliminarea din dosar a mijloacelor de probă obținute în mod nelegal.

III. Circumstanțele litigiului examinat de către instanța de judecată

1. Potrivit învinuirii formulate în rechizitoriu, C.S. a încheiat, în perioada mai 2011-septembrie 2012, mai multe contracte de vânzare-cumpărare a unor gherete, cu diferite persoane, de la care „*a încasat și însușit*” mijloace financiare, acțiuni încadrate în baza art. 190 alin. (5) CP.

2. Declarațiile părților vătămate expuse în rechizitoriu indică asupra faptului că cumpărătorii au dobândit dreptul de proprietate asupra bunurilor contractate, însă din diverse motive au pierdut interesul față de gheretele procurate, insistând să li se restituie mijloacele financiare achitate. În circumstanțe identice cu cele puse la baza acuzațiilor penale au mai fost încheiate încă circa 50 contracte, cumpărătorii gheretelor neavând careva obiecții față de inculpat.

3. La moment, inculpatul se află în arest preventiv, fiind reținut la 26 septembrie 2017. De fiecare dată, instanțele de judecată, inclusiv cea care examinează fondul cauzei, au dispus prelungirea termenului de arest având o idee preconcepută de vinovăție a inculpatului formată pe baza unui raționament juridic ce nu face abstracție de informațiile furnizate de probe obținute în mod nelegal, activitatea cognitivă a judecătorului fiind influențată în mod direct de mijloacele de probă inadmisibile în procesul penal. Pe acest caz a fost depusă o plângere la CtEDO, fiind invocat încălcarea art. 2; 3; 5 & 1 lit. c); 5 & 3; 5 & 4; 13 CEDO. Inculpatul este grav bolnav, fiind diagnosticat de medici cu ciroză hepatică de tip „C”, acestuia neacordându-i-se asistența medicală necesară, fiind plasat în detenție la Instituția Penitenciară nr. 16.

4. În ședința preliminară procurorul a prezentat lista probelor, analiza căreia denotă că

mun. Chișinău, str. Șciusev, 41-B, tel. 22 98 82

acuzățiile penale se bazează în măsură determinantă pe unele procese verbale de examinare a documentelor, întocmite în lipsa unei norme legale ce ar reglementa administra mijloacele de probă în condițiile speței penale, procedeul probatoriu nefiind prevăzut de lege.

5. Partea apărării a înaintat o *Cerere privind excluderea probelor acuzării ca fiind nepertinente în sensul art. 347 coroborat art. 6 pct. 5), 34); 93; 95 CPP și o Cerere privind nulitatea actelor de procedură, inclusiv a rechizitoriului, și inadmisibilitatea probelor în proces*. Aceste cereri nu au avut nici un efect, instanța de judecată continuând să examineze cauza penală în baza probelor prezentate de procuror fără a decide în privința probelor administrate nelegal.

IV. Legislația pertinentă

6. Autorul prezentei sesizări își sprijină argumentarea și își întemeiază solicitările pe următoarele prevederi legislative și jurisprudențiale:

1) **Prevederile relevante ale Constituției RM** (*republicată în M.O., 2016 nr. 78, art. 140*) sunt următoarele:

Articolul 1

Statul Republica Moldova

„(3) *Republica Moldova este un stat de drept, democratic, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile lui, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme și sânt garantate*”.

Articolul 4

Drepturile și libertățile omului

„(1) *Dispozițiile constituționale privind drepturile și libertățile omului se interpretează și se aplică în concordanță cu Declarația Universală a Drepturilor Omului, cu pactele și cu celelalte tratate la care Republica Moldova este parte*.

(2) *Dacă există neconcordanțe între pactele și tratatele privitoare la drepturile fundamentale ale omului la care Republica Moldova este parte și legile ei interne, prioritate au reglementările internaționale*”.

Articolul 7

Constituția, Lege Supremă

„*Constituția Republicii Moldova este Legea ei Supremă. Nici o lege și nici un alt act juridic care contravine prevederilor Constituției nu are putere juridică*”.

Articolul 20

Accesul liber la justiție

„(1) *Orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime*.

(2) *Nici o lege nu poate îngreuna accesul la justiție*”.

Articolul 21

Prezumția nevinovăției

„*Orice persoană acuzată de un delict este prezumată nevinovată până când vinovăția sa va fi dovedită în mod legal, în cursul unui proces judiciar public, în cadrul căruia i s-au asigurat toate garanțiile necesare apărării sale*”.

2) **Prevederi relevante ale Codului de procedură penală a Republicii Moldova**

nr. 122-VI din 14 martie 2003 (*republicat în M.O., 2013, nr. 248-251, art. 699*) sunt

mun. Chișinău, str. Șciusev, 41-B, tel. 22 98 82

următoarele:

Articolul 93. Probele

„(1) Probele sânt elemente de fapt dobândite în modul stabilit de prezentul cod, care servesc la constatarea existenței sau inexistenței infracțiunii, la identificarea făptuitorului, la constatarea vinovăției, precum și la stabilirea altor împrejurări importante pentru justa soluționare a cauzei.

...
(3) Elementele de fapt pot fi folosite în procesul penal ca probe dacă ele au fost dobândite de organul de urmărire penală sau de altă parte în proces, cu respectarea prevederilor prezentului cod”.

Articolul 94. Datele neadmise ca probe

„(1) În procesul penal nu pot fi admise ca probe și, prin urmare, se exclud din dosar, nu pot fi prezentate în instanța de judecată și nu pot fi puse la baza sentinței sau a altor hotărâri judecătorești datele care au fost obținute:

1) prin aplicarea violenței, amenințările sau a altor mijloace de constrângere, prin violarea drepturilor și libertăților persoanei

2) prin încălcarea dreptului la apărare al bănuțitului, învinuitului, inculpatului, părții vătămăte, martorului;

3) prin încălcarea dreptului la interpret, traducător al participanților la proces;

4) de o persoană care nu are dreptul să efectueze acțiuni procesuale în cauza penală;

5) de o persoană care evident știe că intră sub incidența de recuzare;

6) dintr-o sursă care este imposibil de a o verifica în ședința de judecată;

7) prin utilizarea metodelor ce contravin prevederilor științifice;

8) cu încălcări esențiale de către organul de urmărire penală a dispozițiilor prezentului cod;

9) fără a fi cercetate, în modul stabilit, în ședința de judecată;

10) de la o persoană care nu poate recunoaște documentul sau obiectul respectiv, nu poate confirma veridicitatea, proveniența lui sau circumstanțele primirii acestuia;

11) prin provocarea, facilitarea sau încurajarea persoanei la săvârșirea infracțiunii;

12) prin promisiunea sau acordarea unui avantaj nepermis de lege”.

Articolul 95. Admisibilitatea probelor

„(1) Sânt admisibile probele pertinente, concludente și utile administrate în conformitate cu prezentul cod.

(2) Chestiunea admisibilității datelor în calitate de probe o decide organul de urmărire penală, din oficiu sau la cererea părților, ori, după caz, instanța de judecată”.

Articolul 99. Probatoriul

„(1) În procesul penal, probatoriul constă în invocarea de probe și propunerea de probe, admiterea și administrarea lor în scopul constatării circumstanțelor care au importanță pentru cauză.

(2) Probele administrate se verifică și se apreciază de către organul de urmărire penală sau instanță”.

Articolul 100. Administrarea probelor

„(1) Administrarea probelor constă în folosirea mijloacelor de probă în procesul penal, care presupune strângerea și verificarea probelor, în favoarea și în defavoarea învinuitului, inculpatului, de către organul de urmărire penală, din oficiu sau la cererea altor participanți la proces, precum și de către instanță, la cererea părților, prin procedeele probatorii prevăzute de prezentul cod.

(4) Toate probele administrate în cauza penală vor fi verificate sub toate aspectele, complet și obiectiv. Verificarea probelor constă în analiza probelor administrate, coroborarea lor cu alte probe, administrarea de noi probe și verificarea sursei din care provin probele, în conformitate

cu prevederile prezentului cod, prin procedee probatorii respective”.

3) Jurisprudența Curții Constituționale a RM

a) Prevederile relevante ale Deciziei Curții Constituționale nr. 120 din 15.12.2017, sunt următoarele:

„19. Curtea observă că, în corespundere cu articolul 95 alin.(2) din Codul de procedură penală, chestiunea admisibilității datelor în calitate de probe o decide organul de urmărire penală, din oficiu sau la cererea părților, ori, după caz, instanța de judecată.

20. Așadar, Curtea constată că subiecții îndrituiți cu atribuția de a decide admisibilitatea probelor sunt: 1) organul de urmărire penală; 2) instanța de judecată. De aici derivă și următoarea constatare: părțile pot cere admisibilitatea unor probe atât la etapa urmăririi penale, cât și în cursul judecății. Respectiv, la etapa urmăririi penale admisibilitatea unei probe va fi decisă de organul de urmărire penală, iar la judecarea cauzei – de către instanța de judecată.

22. De altfel, Curtea observă că legiuitorul a instituit criterii clare pentru deciderea admisibilității probelor. În concret, potrivit articolului 95 alin.(1) din Codul de procedură penală, sunt admisibile probele pertinente, concludente și utile, administrate în conformitate cu Codul de procedură penală.

25. Curtea relevă că pentru aflarea adevărului este indispensabilă cunoașterea realității obiective a împrejurărilor cauzei, iar această operațiune nu se poate realiza decât prin administrarea probelor. Această activitate constă în deducerea în fața organului de urmărire penală sau, după caz, a instanței de judecată a faptelor și a împrejurărilor faptice care configurează orice probă, în așa fel încât să se formeze o reprezentare exactă a celor petrecute. Pentru aceasta, activitatea de administrare a probelor trebuie să se desfășoare astfel încât să se evite orice atingere care ar putea nesocoti demnitatea umană, dreptul la apărare, principiul egalității armelor și, în consecință, prestigiul justiției.

27. În acest context, Curtea relevă că, potrivit articolului 100 alin.(1) din Codul de procedură penală, administrarea probelor constă în folosirea mijloacelor de probă în procesul penal, care presupune strângerea și verificarea probelor, în favoarea și în defavoarea învinuitului, inculpatului, de către organul de urmărire penală, din oficiu sau la cererea altor participanți la proces, precum și de către instanță, la cererea părților, prin procedeele probatorii prevăzute de Codul de procedură penală.

29. Mai mult, Curtea menționează că, în corespundere cu articolul 1 alin.(2) din Codul de procedură penală, procesul penal are ca scop protejarea persoanei, societății și statului de infracțiuni, precum și protejarea persoanei și societății de faptele ilegale ale persoanelor cu funcții de răspundere în activitatea lor legată de cercetarea infracțiunilor presupuse sau săvârșite, astfel ca orice persoană care a săvârșit o infracțiune să fie pedepsită potrivit vinovăției sale și nici o persoană nevinovată să nu fie trasă la răspundere penală și condamnată”.

b) Prevederile relevante ale Deciziei Curții Constituționale nr. 109 din 07.11.2017, sunt următoarele:

„38. ... Curtea menționează că, potrivit principiilor de drept procesual penal, sarcina probațiunii revine acuzării, iar situația de dubiu este interpretată în favoarea celui acuzat (in dubio pro reo).

39. Regula in dubio pro reo constituie un complement al prezumției de nevinovăție, un principiu instituțional care reflectă modul în care principiul aflării adevărului se regăsește în materia probațiunii. Ea se explică prin aceea că, în măsura în care, în pofida dovezilor administrate pentru susținerea vinovăției celui acuzat, îndoiala persistă în ce privește vinovăția, atunci îndoiala este echivalentă cu o probă pozitivă de nevinovăție (HCC nr. 21 din 20 octombrie 2011, §27).

40. În materie penală s-a conturat standardul „dincolo de orice îndoială rezonabilă”, esența căruia rezidă în aceea că, pentru a putea fi pronunțată o soluție de condamnare, acuzația trebuie dovedită dincolo de orice îndoială rezonabilă (*Boicenco v. Republica Moldova*, hotărârea din 11 iulie 2006, §104; *Hassan v. Marea Britanie [MC]*, hotărârea din 16 septembrie 2014, §48; *Blokhin v. Rusia [MC]*, hotărârea din 23 martie 2016, §139). Corelativ, concluziile despre vinovăția persoanei de săvârșirea infracțiunii nu pot fi întemeiate pe presupuneri.

41. Existența unor probe dincolo de orice îndoială rezonabilă constituie o componentă esențială a dreptului la un proces echitabil și instituie în sarcina acuzării obligația de a proba toate elementele vinovăției de o manieră aptă să înlăture dubiul”.

V. Expunerea pretinselor încălcări ale Constituției precum și a argumentelor aduse în sprijinul acestor afirmații.

7. Normele legale privind reglementarea administrării probelor au o importanță majoră în desfășurarea laturii materiale a procesului penal, adică aceea care conduce nemijlocit la aplicarea legii penale avându-se în vedere rolul instanței în faza de judecată a cauzei penale – stabilirea faptelor și a vinovăției.

8. Potrivit dispozițiilor art. 100 alin. (1) din Codul de procedură penală, administrarea probelor constă în folosirea mijloacelor de probă în procesul penal, care presupune strângerea și verificarea probelor, în favoarea și în defavoarea învinutului, inculpatului, de către organul de urmărire penală, din oficiu sau la cererea altor participanți la proces, **precum și de către instanță, la cererea părților, prin procedeele probatorii prevăzute de prezentul cod.** În sensul dispozițiilor art. 95 alin. (1) din Codul de procedură penală, sunt admisibile probele pertinente, concludente și utile **administrare în conformitate cu prezentul cod.**

9. Prevederile legale anterior invocate urmează a fi coroborate cu dispozițiile art. 94 alin. (1) din Codul de procedură penală, potrivit cărora în procesul penal nu pot fi admise ca probe și, prin urmare, **se exclud din dosar**, nu pot fi prezentate în ședința de judecată și nu pot fi puse la baza sentinței sau a altor hotărâri judecătorești datele care au fost obținute în condițiile indicate la pct. pct. 1) – 12) din același aliniat. Aceste dispoziții legale reprezintă garanții procesuale ale dreptului la un proces echitabil, asigurat prin reglementarea în sarcina organelor judiciare a interdicției de a utiliza la soluționarea cauzelor penale probe inadmisibile.

10. Aceleași prevederi legale urmează a fi coroborate cu dispozițiile art. 8 și 101 alin. (1) din Codul de procedură penală, ce reglementează condamnarea inculpatului doar în situația dovedirii acuzației dincolo de orice îndoială rezonabilă, obligând totodată instanța să aprecieze fiecare probă din punct de vedere al pertinentei, concludenței, utilității și veridicității ei, iar toate probele în ansamblu din punct de vedere al coroborărilor, acest din urmă aspect constituind, în realitate, o altă garanție a fundamentării condamnării penale doar pe probele administrate în mod valabil.

11. **La soluționarea excepției de neconstituționalitate urmează să se stabilească dacă garanțiile juridice enunțate anterior (a se vedea pct. pct. 9,10 supra) sunt suficiente pentru asigurarea prezumției de nevinovăție, respectiv dacă simpla excludere a probelor obținute în mod nelegal, neînsoțită de îndepărtarea mijloacelor de probă corespunzătoare prin dosarul penal, este de natură a garanta drepturile fundamentale prevăzute de art. art. 20 și 21 din Constituție și de art. 6 CEDO coroborat art. 4 din Constituție.**

12. În acest sens, urmează să se rețină că, prin Decizia nr. 120 din 15 decembrie 2017 (&& 20,22,25,27), Curtea Constituțională a reiterat următoarele: „... potrivit articolului 100 alin. (1) din Codul de procedură penală, administrarea probelor constă în folosirea mijloacelor de probă în procesul penal, care presupune strângerea și verificarea probelor, în favoarea și în defavoarea învinutului, inculpatului, de către organul de urmărire penală ... precum și de către instanță, la cererea părților, **prin procedee probatorii prevăzute de Codul de procedură penală**” - & 27; „... subiecții îndrituiți cu atribuția de a decide admisibilitatea probelor sunt: 1) organul

de urmărire penală; 2) instanța de judecată” - & 20; „ ... admisibilitatea probelor trebuie examinată sub toate aspectele, în mod obiectiv și călăuzindu-se de lege, cu o motivare corespunzătoare, astfel încât să înlăture orice suspiciune de arbitrar ...” - & 21; „ ... legiuitorul a instituit criterii clare pentru deciderea admisibilității probelor. În concret, potrivit articolului 95 alin. (1) din Codul de procedură penală, sunt admisibile probele pertinente, concludente și utile, **administrare în conformitate cu Codul de procedură penală**” - & 22; „ ... pentru aflarea adevărului este indispensabilă cunoașterea realității obiective a împrejurărilor cauzei, iar această operațiune nu se poate realiza decât prin administrarea probelor. Această activitate constă în deducerea în fața organului de urmărire penală sau, după caz, a instanței de judecată a faptelor și a împrejurărilor faptice care configurează orice probă, în așa fel încât să se formeze o reprezentare exactă a celor petrecute. Pentru aceasta, **activitatea de administrare a probelor trebuie să se desfășoare astfel încât să se evite orice atingere care ar putea nesocoti demnitatea umană, dreptul la apărare, principiul egalității armelor și, în consecință, prestigiul justiției**” - & 25.

13. De asemenea, prin Decizia nr. 109 din 7 noiembrie 2017 (&& 38-41), Înalta Curte a reiterat următoarele: „ ... potrivit principiilor de drept procesual penal, **sarcina probațiunii revine acuzării**, iar situația de dubiu este interpretată în favoarea celui acuzat (in dubio pro reo)” - & 38; „**Regula in dubio pro reo constituie un complement al prezumției de nevinovăție, un principiu instituțional care reflectă modul în care principiul aflării adevărului se regăsește în materia probațiunii. Ea se explică prin aceea că, în măsura în care, în pofda dovezilor administrate pentru susținerea vinovăției celui acuzat, îndoiala persistă în ce privește vinovăția, atunci îndoiala este echivalentă cu o probă pozitivă de nevinovăție (HCC nr. 21 din 20 octombrie 2011, § 27)**” - & 39; „**În materie penală s-a conturat standardul „dincolo de orice îndoială rezonabilă”, esența căruia rezidă în aceea că, pentru a putea fi pronunțată o soluție de condamnare, acuzația trebuie dovedită dincolo de orice îndoială rezonabilă (Boicenco v. Republica Moldova, hotărârea din 11 iulie 2006, § 104 ...)**” - & 40; În contextul celor enunțate, Curtea Constituțională a avut în vedere „**probe certe**” (a se vedea & 42).

14. Din cele indicate supra, reținem că procesul dovedirii acuzației în materie penală, dincolo de orice îndoială rezonabilă, este unul complex, ce presupune realizarea de către instanțele de judecată a unei atente și detaliate analize a probelor administrate în cauza penală, precum și excluderea dintre acestea a probelor obținute în mod nelegal, proces care trebuie finalizat prin pronunțarea unei soluții, **bazat pe un raționament juridic ce trebuie să facă abstracție de informațiile furnizate de probe obținute în mod nelegal.**

15. Acest proces, prin urmare, unul cognitiv, specific psihologiei judiciare, presupune formarea unei convingeri intime a judecătorului, referitoare la vinovăția inculpatului. Așa fiind, procesul cognitiv analizat se desfășoară după reguli psihologice proprii, ce presupun, în mod intrinsec, printre altele, o apreciere proprie, subiectivă a judecătorului cu privire la informațiile analizate, existente în cuprinsul dosarului. Pentru acest motiv, eliminarea juridică, dintr-un dosar penal, a probelor obținute în mod nelegal nu implică și excluderea lor, într-o manieră automată, din sfera realității, așa după cum aceasta este percepută de către judecătorul investit cu soluționarea cauzei. Altfel spus, excluderea probelor obținute în mod nelegal din procesul penal presupune o simplă eliminare a posibilității dezvoltării unor raționamente juridice pe baza acestora, în scopul soluționării cauzei, fără a putea determina și pierderea din memoria judecătorului a informațiilor cunoscute în baza acestor mijloace de probă.

16. Acest mecanism juridico-cognitiv este cel avut în vedere de legiuitor cu prilejul adoptării dispozițiilor art. 94 alin. (1) din Codul de procedură penală. Eficacitatea acestor prevederi însă este afectată de menținerea în dosarul cauzei penale a mijloacelor de probă obținute în mod nelegal. Așa fiind, accesul permanent al judecătorului investit cu soluționarea cauzei penale la mijloacele de probă obținute în mod nelegal nu pot avea ca efect decât o readucere în atenția judecătorului, respectiv reîmprospătarea memoriei acestuia cu informații care pot fi de natură a-i

spori convingerile referitoare la vinovăția inculpatului, dar pe care nu le poate folosi, în mod legal, în soluționarea cauzei. Aceasta determină un proces psihologic caracterizat prin contradicția informațiilor cunoscute de judecător cu cele pe care el este obligat să le aibă în vedere la soluționarea cauzei penale. În aceste condiții, în situația în care probele obținute în mod nelegal sunt de natură a demonstra vinovăția făptuitorului, observarea lor repetată de către instanța de judecată sporește și chiar materializează riscul înlocuirii acestora în cadrul raționamentului judiciar, cu simpla convingere formată, prin mecanisme pur cognitive, tocmai pe baza respectivelor probe, operațiune logică nepermisă judecătorului. O atare ipoteză este de natură a face imposibilă aplicarea principiului *in dubio pro reo*, care reprezintă o garanție juridică a prezumției de nevinovăție și, prin aceasta, a dreptului la un proces echitabil.

17. Așadar, cu toate că excluderea juridică a probelor obținute în mod nelegal din procesul penale apare ca fiind o garanție suficientă a drepturilor fundamentale anterior menționate, această garanție este una pur teoretică, în lipsa îndepărtării efective a mijloacelor de probă obținute în mod nelegal din dosarul cauzei. Mai mult, menținerea acestora în dosar, pe parcursul soluționării eventualelor căi de atac nu pot produce decât același efect cognitiv contradictoriu, de natură a afecta procesul formării convingerii dincolo de orice îndoială rezonabilă a completului de judecată referitoare la vinovăția sau nevinovăția inculpatului (*a se vedea inclusiv Decizia Curții Constituționale a României, nr. 22 din 18.01.2018, & 23*).

18. În acest sens, urmează să se rețină că excluderea juridică a probelor obținute în mod nelegal în procesul penal, în lipsa înlăturării lor fizice, din dosarele penale examinate de instanțele de judecată, este insuficientă pentru o garantare efectivă a prezumției de nevinovăție a inculpatului și a dreptului la un proces echitabil al acestuia (*a se vedea inclusiv Decizia Curții Constituționale a României nr. 22 din 18.01.2018, & 24*).

19. Clarificând aspectul procedural invocat urmează de notat că, sintagma criticată din dispoziția art. 94 alin. (1) din Codul de procedură penală presupune atribuirea unei duble dimensiuni sensului noțiunii de „se exclud din dosar” – respectiv dimensiunea juridică și cea a eliminării fizice, ultima fiind de natura a garanta, de o manieră efectivă, drepturile fundamentale mai sus invocate, asigurând, totodată, textului criticat un nivel sporit de claritate, precizie și previzibilitate. Prin urmare, urmează să se rețină că doar în aceste condiții instituția excluderii probelor își poate atinge finalitatea, aceea de a proteja atât judecătorul, cât și părțile de formarea unor soluții influențate, direct sau indirect, de potențiale informații sau concluzii survenite ca urmare a examinării sau reexaminării empirice, de către judecător, a probelor obținute în mod nelegal.

20. Problema juridică invocată a făcut obiectul activității de legiferare și al controlului de constituționalitate și în alte state europene. În acest sens, Curtea Constituțională a României a decis că dispozițiile legale relevante criticate sunt constituționale „în măsura în care prin sintagma „excluderea probei”, din cuprinsul lor, se înțelege și eliminarea mijloacelor de probă din dosarul cauzei” (*Decizia Curții Constituționale a României nr. 22 din 18.01.2018*). În motivarea soluției, Curtea a reținut că „*excluderea juridică a probelor obținute în mod nelegal în procesul penal, în lipsa înlăturării lor fizice din dosarele penale constituite la nivelul instanțelor, este insuficientă pentru o garantare efectivă a prezumției de nevinovăție a inculpatului și a dreptului la un proces echitabil al acestuia*” (& 24 din Decizie). În același timp, **conform art. 139 alin. (4) din Codul de procedură penală austriac,** probele obținute în mod nelegal trebuie distruse fizic, din oficiu, sau la cererea părților interesate. De asemenea, **art. 86 din Codul de procedură penală din Croația,** prevede că probele excluse din procesul penal, printr-o hotărâre rămasă definitivă având acest obiect, urmează să fie sigilate și păstrate separat de restul dosarului de către secretariatul instanței, acestea neputând fi examinate sau folosite pe parcursul soluționării cauzei penale. Totodată, **dispozițiile art. 83 din Codul de procedură penală din Slovenia** obligă la îndepărtarea fizică din dosar a probelor excluse din procesul penal, iar art. 39 din același cod prevede o garanție suplimentară, conform căreia judecătorii care au studiat probele excluse

din procesul penal nu au dreptul să se pronunțe cu privire la răspunderea penală a persoanei condamnate. În acest ultim sens este și Decizia Curții Constituționale a Sloveniei, nr. 4-i-92/26, prin care s-a constatat încălcarea dreptului la un proces echitabil, prin participarea la soluționarea raportului penal de conflict a judecătorului care a luat cunoștință de probele declarate inadmisibile. Potrivit acesteia din urmă, dispozițiile Codului de procedură penală al Sloveniei care permit judecătorului să se familiarizeze cu informațiile pe care organele de poliție le-au colectat în etapa anterioară judecății (*care trebuie eliminate din dosar și pe care nu se poate baza soluționarea cauzei*), care nu prevăd și excluderea judecătorului care s-a familiarizat cu respectivele informații, nu sunt conforme cu dreptul la un proces echitabil, reglementat la art. 23 din Constituția Sloveniei (*a se vedea inclusiv Decizia Curții Constituționale a României nr. 22 din 18.01.2018, & 28*).

21. Având în vedere cele invocate, dispozițiile art. 94 alin. (1) din Codul de procedură penală în partea ce ține de sintagma „*se exclud din dosar*” sunt contrare dispozițiilor art. 20 și 21 din Constituție în măsura în care, din cuprinsul lor, se înțelege neeliminarea din dosar a mijloacelor de probă obținute în mod nelegal.

VI. Cerințele autorului sesizării

22. În raport cu cele enunțate, solicit Curții Constituționale să declare neconstituționale dispozițiile art. 94 alin. (1) din Codul de procedură penală în partea ce ține de sintagma „*se exclud din dosar*” în măsura în care din cuprinsul lor se înțelege neeliminarea din dosar a mijloacelor de probă obținute în mod nelegal.

VII. Lista documentelor anexate

23. La sesizarea privind excepția de neconstituționalitate anexăm următoarele documente:

- Rechizitoriul;
- Lista probelor acuzării;
- Cererea privind excluderea probelor acuzării ca fiind nepertinente în sensul art. 347 coroborat art. 6 pct. 5), 34); 93; 95CPP;
- Cererea privind nulitatea actelor de procedură, inclusiv a rechizitoriului, și inadmisibilitatea probelor în proces;
- Plângerea adresată Curții Europene a Drepturilor Omului.

VIII. Declarația și semnătura.

Declar pe onoare că declarațiile ce figurează în prezenta sesizare sunt exacte.

Mun. Chișinău

10 no. 2018

Avocat Vasile Nicoară

